

# Scenariusz zajęć pn. „Powiśle Dolne – tradycyjnie i nowoczesnie”

opracowany w ramach projektu pn. „Pofolkuj swój region!”  
sfinansowanego przez Unię Europejską – NextGenerationEU,  
współfinansowanego ze środków Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

## 1) Informacje wstępne / organizacyjne

- Tematyka: kultura ludowa, folklor, wiedza o regionie etnograficznym Powiśla Dolnego
- Przeznaczenie: szkoły, biblioteki, świetlice
- Czas trwania: 3 godziny lekcyjne (ok. 135 minut)
- Odbiorca - wiek 10+
- Forma - zajęcia warsztatowo-projektowe (teoria + Internet + narzędzia cyfrowe + rękodzieło)

## 2) Metody

miniwykład, praca w grupach, webquest, gamifikacja (tworzenie quizów online), warsztat rękodzielniczy

## 3) Cele ogólne

- Poznanie wielowarstwowej tożsamości Powiśla Dolnego
- Rozwój kompetencji cyfrowych i projektowych
- Integracja twórczości i prezentacji

## 4) Cele szczegółowe - uczestnik:

- potrafi określić położenie Powiśla Dolnego i wskazuje region na mapie
- rozpoznaje i opisuje symbole regionu: biały haft powiślański, zamki w Kwidzynie i Sztumie, śluzę w Białej Górze oraz działalność Zespołu Pieśni i Tańca „Powiśle”
- wyszukuje informacje o legendach Dolnego Powiśla w źródłach cyfrowych
- tworzy grupowy interaktywny quiz edukacyjny (np. w Wordwall, Kahoot lub Quizizz)
- współtworzy Interaktywną Mapę Skarbów Powiśla z wykorzystaniem kodów QR
- wykonuje przedmiot użytkowy zdobiony motywem białego haftu (technika transferu)

## 5) Efekt końcowy zajęć

- Interaktywna Mapa Skarbów Powiśla – wielkoformatowy projekt z kodami QR prowadzącymi do autorskich quizów grup
- Eko-torba/ drewniana podstawka (pod kubek) z naniesionym białym wzorem powiślańskim
- Wypełnione karty pracy

## 6) Środki dydaktyczne

- wielki arkusz brystolu (podkład pod mapę), mazaki, klej

- materiały do zajęć rękodzielniczych (wymienione w dalszej części scenariusza)
- 1 tablet/komputer (z dostępem do Internetu) na grupę
- kolorowa drukarka
- projektor/ekran (opcjonalnie)

## 7) Przebieg zajęć

### I godzina (45 min) – Poznajemy Powiśle

#### 1. Rozgrzewka – Powiaślańskie zagadki (5 min)

Prowadzący pokazuje Kartę pracy nr 1 - zdjęcie białego haftu na beżowym płótnie. Uczniowie zgadują, dlaczego jest on inny niż znane im kolorowe wzory ludowe. Wprowadzenie pojęcia „powściągliwości i elegancji” Powiśla Dolnego.



Prowadzący pokazuje uczestnikom Kartę Pracy nr 2.



Uczniowie dopasowują odpowiedzi do obrazków:

- A) Powiśle jako dzielnica miasta
- B) Powiśle jako region (nasz temat zajęć: Dolne Powiśle)
- C) Powiśle jako ogólne określenie terenów nad Wisłą (różne miejsca)

Cel zagadki - uświadomienie uczestnikom, że nazwa „Powiśle” odnosi się do kilku znaczeń.

#### 2. Mini-opowieść o Powiślu Dolnym – wykład z elementami rozmowy (15 min)

Prowadzący prezentuje na komputerze lub ekranie mapę dostępną w Internecie (<https://zulawy.infopl.info/powisle-dolne>), pokazuje, gdzie znajduje się Powiśle Dolne, wymienia większe miejscowości leżących w granicach regionu.

(Treść dla prowadzącego): „Muszę Wam zdradzić pewną tajemnicę: Powiśle Dolne to region... nieuchwytny. Jeśli zapytacie dziesięciu naukowców o to, gdzie dokładnie się zaczyna, a gdzie kończy, prawdopodobnie dostaniecie dziesięć różnych odpowiedzi!

Dlaczego tak jest? Bo Powiśle to kraina „pomiędzy”.

- Dla geografa to rynną Wisły i wysoczyzna.
- Dla historyka to dawne Prusy Górne i ziemie plebiscytowe.
- Dla etnografa to tam, gdzie ludzie nosili biały haft i budowali domy w kratkę.

Sama nazwa „Powiśle” jako określenie regionu jest stosunkowo młoda i powstała z potrzeby nazwania tej wyjątkowej mieszanki kultur. Dlatego nasza dzisiejsza mapa nie będzie 'jedyną słuszną prawdą' – to nasza interpretacja tej fascynującej układanki. Pamiętajcie: granice regionów kulturowych nie są z drutu kolczastego, one płyną jak Wisła!”

Następnie prezentuje poniższe zagadnienia.

### 1. Kwidzyn i Sztum: Giganci z czerwonej cegły

Jeśli myślicie, że tylko Malbork ma potężne zamki, to Powiśle Dolne szybko wyprowadzi Was z błędu.

- **Zamek w Kwidzynie:** To prawdziwa forteca. Najciekawszym elementem, który zawsze budzi emocje, jest gdanisko. Wygląda jak ogromna wieża stojąca osobno, połączona z zamkiem długim gankiem na arkadach. Co to było? Mówiąc wprost: najdroższa i największa średniowieczna toaleta w Europie! Odchody wpadały prosto do płynącego dołem strumienia. Higiena na najwyższym, zamkowym poziomie.
- **Zamek w Sztumie:** To z kolei była „wakacyjna rezydencja” Wielkich Mistrzów Krzyżackich. Kiedy mieli dość zgiełku Malborka, przyjeżdżali tutaj odpocząć. Zamek leży na przesmyku między dwoma jeziorami, co czyniło go niemal niemożliwym do zdobycia.

### 2. Biała Góra: Tu Wisła podejmuje decyzję

Biała Góra to jedno z najważniejszych miejsc na mapie wodnej Polski. Wyobraźcie sobie potężną Wisłę, która nagle, właśnie tutaj, rozdziela się na dwie rzeki. To miejsce nazywamy „węzłem hydrograficznym”. Znajduje się tu system ogromnych śluz i jazów, które sterują wodą. To serce regionu – inżynierowie decydują tu, ile wody popłynie w stronę Elbląga, a ile w stronę Gdańska, chroniąc całą krainę przed powodzią.

### 3. ZPiT „Powiśle”: Ambasadorzy regionu

Kultura Powiśla Dolnego nie żyje tylko w muzeach – ona tańczy i śpiewa! Od 1961 roku w Kwidzynie działa Zespół Pieśni i Tańca „Powiśle”. To dzięki nim wiemy, jak bawili się dawni mieszkańcy tych ziem. Ich znakiem rozpoznawczym są niezwykle stroje. Zespół podróżuje po całym świecie, pokazując, że Powiśle ma swoją unikalną duszę, która nie daje o sobie zapomnieć.

### 4. Biały haft: Elegancja ukryta w detalu

Na koniec coś, co wymagało niezwyklej cierpliwości – biały haft powiślański. Większość regionów w Polsce kocha kolory: czerwienie, niebieskości, zieleń. Powiśle Dolne postawiło na minimalizm i klasę. Technika: To haft białą nicią na białym/jasnym materiale. Nie widać go z daleka, ale z bliska zachwyca precyzją. Motywy: Królują tu tzw. dziurki (wycinane i obszywane kótecza), subtelne listki oraz atłasek (ścieg, który sprawia, że wzór jest wypukły i lśni jak satyna). To była szkoła cierpliwości dla każdej dziewczyny na dawnym Powiślu.

## 3. Praca z kartą pracy 3 (10 min)

Uczniowie uzupełniają fakty dotyczące lokalizacji i symboli regionu na podstawie wykładu. Uczestnicy pracują indywidualnie, następnie prowadzący krótko omówia prawidłowe odpowiedzi.

#### **4. Mapa skarbów Powiśla Dolnego – część I (15 min)**

Na tym etapie wszyscy uczestnicy pracują nad jedną wielkoformatową mapą skarbów Powiśla Dolnego. Prowadzący dzieli uczestników na grupy i przydziela im zadania polegające na przygotowaniu „szkieletu” wielkoformatowej mapy Powiśla Dolnego. Mówi do uczestników: „Projektując mapę, myślcie o niej jak o żywym organizmie. To nie jest zwykły rysunek, to interaktywny przewodnik, który po zeskanowaniu telefonem opowie Waszym kolegom historii, których dzisiaj się nauczyliście”.

##### **Grupa 1: Zespół Redakcyjny**

- **Zadanie:** Przygotowanie tytułu i instrukcji mapy.
- **Co robią:** Wymyślają tytuł mapy i wpisują go ozdobnym pismem na osobnej kartce. Na kolejnej kartce uczniowie piszą krótką, prostą informację na temat celu powstania mapy i kodów QR.

##### **Grupa 2: Zespół Kartografów**

- **Zadanie:** Nakreślenie geograficznego serca regionu.
- **Co robią:** Na dużym brystolu rysują przebieg Wisły i jej rozwidlenie w Białej Górze. Zaznaczają granice regionu (przerwaną linią, aby podkreślić, że są one „płynne” i trudne do określenia) oraz lokalizację większych miast regionu.

##### **Grupa 3: Zespół Architektów**

- **Zadanie:** naniesienie na mapę najważniejszych budowli/zabytków.
- **Co robią:** na osobnych kartkach rysują uproszczone symbole zamków/innych zabytków/charakterystycznych zabytków regionu. Wycinają je.

##### **Grupa 4: Zespół „Żywa Tradycja” (Kultura ludowa)**

- **Zadanie:** Przygotowanie pól na symbole kultury niematerialnej.
- **Co robią:** Przygotowują na mapie specjalne miejsca (np. w formie „chmurek”), w których znajdują się informacje o kulturze regionu – m.in. Zespole Pieśni i Tańca „Powiśle”, technikach hafciarskich. Wycinają je.

## **II godzina (45 min) – Cyfrowe odkrycia**

### **1. Webquest merytoryczny (30 min)**

Każda grupa otrzymuje temat do zgłębienia w Internecie. Na podstawie znalezionych faktów dotyczących swojego tematu grupa układa 10 pytań w aplikacji Wordwall, Kahoot lub Quizizz.

*Przykład:* „Jak nazywa się charakterystyczna wieża zamku w Kwidzynie?”, „Jaki kolor dominuje w hafcie powiślańskim?”. Uczniowie generują kody QR prowadzące do swoich quizów. Prowadzący przypomina uczniom, iż korzystamy tylko z zaufanych i bezpiecznych stron. Uczniowie uzupełniają również kartę pracy nr 4.

Podział tematów:

**Grupa 1: Historycy i Architekci** – zbieranie informacji i ciekawostek na temat zabytków (zamki, warownie, kościoły) Powiśla Dolnego.

**Grupa 2: Etnografowie** – zbieranie informacji i ciekawostek na temat folkloru Dolnego Powiśla (m.in. ZPiT „Powiśle”, haft biały, tradycyjne rzemiosło, kuchnia regionalna).

**Grupa 3: Hydrotechnicy** – zbieranie informacji i ciekawostek na temat obiektów hydrotechnicznych (m.in. Biała Góra, Wisła, podziemne wodociągi w Prabutach, „Rzeczne serce Powiśla”).

**Grupa 4: Odkrywczy Legend** - zbieranie informacji i ciekawostek na temat legend i podań regionu (m.in. Biała Dama, Czarna Damo, Przeklęta Karczma).

Prowadzący weryfikuje wszystkie stworzone quizy (pytania i odpowiedzi), zanim zostaną opublikowane na platformie.

### **3. Uzupełnienie mapy – (15 min)**

Linki do gotowych quizów generujemy w formacie kodu QR. Wydrukowane kody QR prowadzące do poszczególnych quizów naklejane są na wspólną Mapę Skarbów. Uczestnicy dokleją brakujące elementy (tytuł mapy, instrukcja, obrazki, ikony itd.).

## **III godzina (45 min) – Rękodzieło i prezentacja efektów**

### **1. Warsztat rękodzielniczy (30 min) – „Biały ślad Powiśla”**

#### **Opcja 1 – transfer haftu na ekotorbę / materiał**

**Materiały i narzędzia:**

- eko-torba (beżowa),
- białe markery do tkanin,
- kalka biała lub ołówkowa,
- szablony wzorów haftu (<https://kwidzyn.naszemiasto.pl/dzien-haftow-regionalnych-zobaczmy-jak-wyglada-haft/ar/c8-1050307>)

#### **Opcja 2 – transfer haftu na drewnianą podkładkę pod kubek**

**Materiały i narzędzia:**

- drewniana podkładka pod kubek (okrągła lub kwadratowa),
- białe markery akrylowe,
- kalka biała lub ołówkowa,

- szablony wzorów haftu (<https://kwidzyn.naszemiasto.pl/dzien-haftow-regionalnych-zobaczmy-jak-wyglada-haft/ar/c8-1050307>)
- lakier bezbarwny

#### Transfer:

Krok 1: Wybór szablonu ze wzorem

Krok 2: Przeniesienie wzoru na eko-torbę lub podkładkę przy pomocy kalki

Krok 3: Wypełnienie wzoru białym markerem akrylowym lub pisakiem do tkanin, imitując ściegi haftu.

Krok 4: Zabezpieczanie ekotorby – podpowiadamy uczestnikom, że w domu torbę warto zaprasować żelazkiem. Na grafikę kładziemy papier do pieczenia lub białą kartkę ksero i przesuwamy po niej rozgrzanym żelazkiem.

Zabezpieczenie podkładki - lakierem do włosów/ bezbarwnym lakierem akrylowym w sprayu - spryskanie podkładki z odległości ok. 20–30 cm krótkimi seriami. Po wyschnięciu pierwszej warstwy (ok. 1 minuty), nałożenie drugiej warstwy.

### 3. Galeria i Podsumowanie (15 min)

1. Prezentacja wyników pracy służy docenieniu pracy każdego uczestnika oraz zebraniu rozproszonej wiedzy w spójny obraz regionu. Uczniowie skanują kody QR z mapy nawzajem i rozwiązują quizy przygotowane przez pozostałe grupy.
2. Prezentacja gotowych toreb/podkładek.
3. Uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami na temat zajęć, odpowiadając na pytania zadane przez prowadzącego: „Co było najciekawsze?”, „Co warto zmienić?” „Co sprawiło najwięcej trudności?” itp.

## Karta pracy nr 1



## Karta pracy nr 2




Dopasuj do obrazków:

- A) Powiśle jako ogólne określenie terenów nad Wisłą (różne miejsca)
- B)) Powiśle jako dzielnica miasta
- C) Powiśle jako region (nasz temat zajęć: Dolne Powiśle)

## Karta pracy nr 3



# 1 POŁĄCZ



KWIDZYN

SZTUM

BIAŁA GÓRA

RĘKODZIEŁO

MIEJSCE, W KTÓRYM WISŁA ROZDZIELA SIĘ NA DWIE RZeki

REZYDENCJA WIELKICH MISTRZÓW KRZYŻACKICH

BIAŁY HAFT


ZAMEK Z GDANISKIEM

# 2 PRAWDA CZY FAŁSZ?

1. HAFT POWIŚLAŃSKI SŁYNIE Z TEGO, ŻE UŻYWA SIĘ W NIM WSZYSTKICH KOLORÓW. [ P / F ]
2. BARDZO TRUDNO JEST OKREŚLIĆ IDEALNĄ GRANICĘ POWIŚLA DOLNEGO NA MAPIE. [ P / F ]
3. ZPIT „POWIŚLE” TO ZESPÓŁ, KTÓRY DBA O TRADYCYJNE TAŃCE I STROJE REGIONU. [ P / F ]
4. LEGENDA MÓWI, ŻE POD DNEM WISŁY CIĄGNIĘ SIĘ TUNEL ŁĄCZĄCY DWA ZAMKI. [ P / F ]



# 3 POŁĄCZ



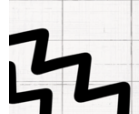

POWIŚLE - TERENY NAD WISŁĄ





POWIŚLE DOLNE - REGION

POWIŚLE - DZIELNICA STOLICY

## Karta pracy nr 4

1. NAZWA GRUPY: \_\_\_\_\_

2. NASZ TEMAT: \_\_\_\_\_



### **KROK 1: POSZUKIWANIE SKARBÓW (FAKTY I CIEKAWOSTKI)**

FAKT 1: \_\_\_\_\_

FAKT 2: \_\_\_\_\_

FAKT 3: \_\_\_\_\_

FAKT 4: \_\_\_\_\_

FAKT 5: \_\_\_\_\_

FAKT 6: \_\_\_\_\_

FAKT 7: \_\_\_\_\_

FAKT 8: \_\_\_\_\_

FAKT 9: \_\_\_\_\_

FAKT 10: \_\_\_\_\_

### **KROK 2: SZKICOWNIK QUIZU (10 PYTAŃ)**

ZAPISZCIE TUTAJ PYTANIA, KTÓRE WPISZECIE DO APLIKACJI (WORDWALL/QUIZIZZ/KAHOOT).  
PAMIĘTAJCIE O ZAZNACZENIU POPRAWNEJ ODPOWIEDZI!

1. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

2. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

3. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

4. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

5. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

6. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

7. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

8. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

9. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

10. \_\_\_\_\_ (ODP: \_\_\_\_\_)

### **KROK 3: BEZPIECZEŃSTWO W SIECI**

1. Z JAKICH STRON KORZYSTAŁIŚCIE? PODAJCIE MIN. 2 ADRESY:

\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

2. CZY STRONY SĄ WIARYGODNE? [ ] TAK / [ ] NIE (DLACZEGO? \_\_\_\_\_)